

POMORSKI ZBORNİK,

Savez društava za proučavanje i unapređenje pomorstva,

knj. 30, Rijeka 1992, str. 748

UDK 656. 61. 08

Osvrt

1. Jubilarno izdanje *Pomorskog zbornika*, koji je u prosincu 1992. izišao iz tiska, obilježava 30. godišnjicu bivšeg Saveza društava za proučavanje i unapređenje pomorstva. Redovito izlaženje ovog zbornika i povremeno organiziranje znanstvenih i stručnih skupova o pomorskim problemima svjedoče o neprekidnoj aktivnosti Saveza na osmišljavanju pomorske orijentacije i pomorske politike u potpunijem iskorištavanju mora i morskoga gospodarstva u općem razvoju zemlje.

U oslobođenoj suverenoj Hrvatskoj orijentacija na more i pomorstvo postaje ne samo najvažniji promotor ukupnoga gospodarskog razvoja nego i specifični oblik integracije svih dijelova Hrvatske u skladnu ekonomsku cjelinu i njezina najbržeg uključivanja u europsko i svjetsko gospodarstvo. Oslobođenje balkanskog balasta kopnenih interesa i utjecaja nepomorskih republika bivše Jugoslavije, Hrvatska je na putu da se konstituirala i izgradi kao važna pomorska država, koja će znati racionalno iskorištavati svoj pomorski položaj, more, obalu i otoke. U odredbi strateških pravaca njezine pomorske orijentacije i u rješavanju raznih pomorskih problema na multidisciplinarnoj razini, reorganizirano Društvo (od bivšeg Saveza) i njegov *Pomorski zbornik* dat će svoj puni doprinos, koji će demokratska hrvatska vlast znati cijeniti.

U novom, opsežnom Zborniku objavljen je velik broj (35) radova iz više znanstvenih područja - ekonomskoga, pravnog, tehničkog, društveno-humanističkog i prirodoslovnog. Svi su oni recenzirani i pretežno su kvalificirani kao izvorni i pregledni znanstveni radovi, a samo njih pet kao prethodna priopćenja. Najveći broj radova ponudili su suradnici iz Rijeke, a manji suradnici iz Zagreba, Splita i Rovinja. Zbornik je uredio prof. dr. Drago Crnković, tajnik Društva.

2. Iz ekonomskog područja objavljeno je devet radova, koji se odnose na neke osnovne probleme pomorstva Hrvatske, posebno na brodarstvo i luke.

U vrlo iscrpnom radu **A. Bulić** analizira današnje stanje hrvatskoga gospodarstva, znatno oštećenoga ratnim razaranja, i ispituje mogućnosti njegove obnove i poleta u okviru jadranske orijentacije Republike Hrvatske.

B. Glavan obrađuje suvremene strukturne promjene na tržištu svjetskoga linijskog brodarstva, koje se očituju

u slabljenju konferencijskog sustava i povećanjem stupnja konkurentnosti te u tendenciji da se formira nova regulativna snaga koju nameće tehničko-ekonomski razlozi integriranog prijevoza. - **I. Mencer** osvrt će se na prognoze svjetske pomorske trgovine i kapaciteta trgovačke mornarice Hrvatske do 2000. godine, u dvjema studijama Fakulteta za pomorstvo u Rijeci i ocjenjuje njihovu realnost prema ostvaraju za 1990. godinu.

B. Begović iznosi nedostatke tradicionalnih metoda kojima se utvrđuju gravitacijske zone morskih luka i predlaže novu kompleksniju metodu što obuhvaća glavne logističke elemente (faktore) privlačnosti luka. - **M. Počuća** razmatra prirodu i funkcije amortizacije osnovnih sredstava u morskim lukama, faktore tehničkog i ekonomskog starenja tih sredstava u morskim lukama, značenje amortizacije u kalkulaciji cijene koštanja lučkih usluga i elemente lučke politike u sferi amortizacije. - **E. Mrnjevac** ispituje mogućnosti da se poveća promet kontejnera u riječkoj luci osuvremenjivanjem kopnenih veza (željeznice i ceste) između Zagreba i Rijeke.

N. Stražičić iznosi historijat, pomorsko-prometnu važnost i funkciju Panamskog kanala u povodu 75. obljetnice njegova postojanja, zatim analizira razvoj prometa i njegovu perspektivu u izgradnji novog kanala na morskoj razini.

V. Kándžija se bavi međunarodnim prometom jedinim vrsta usluga Hrvatske u prošlom desetljeću i upućuje na njihovu važnost u daljnjemu gospodarskom razvoju Hrvatske. - **M. Montana** obrazlaže potrebu vođenja adekvatne turističke politike pa razmatra elemente, aspekte, sadržaj i sfere djelovanja kratko- i dugoročne turističke politike u Hrvatskoj, čime daje vrijedan doprinos njezinu osmišljavanju.

3. U pravnom području Zbornik sadrži pet radova. **I. Grbavac** upućuje na aktualne zadatke u svezi sa zakonskom regulacijom pomorskoga imovinskoga prava hrvatske. - **D. Pavić** razmatra potrebu revizije Plovidbenog zakona i Zakona o obveznim odnosima unošenjem određenih norma o pomorskom osiguranju te predlaže formiranje hrvatskih ugovornih obrazaca i uvjeta za pomorsko osiguranje.

Lj. M. Hodas prikazuje razvoj uvjeta za stvaranje hrvatskog upisnika brodova, predlaže promjene u Zako-

* dr. Ivo Žuvela
Ekonomski fakultet, Rijeka

nu o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi u pogledu državne pripadnosti broda i upisnika brodova, razmatra prednosti i nedostatke otvorenog upisnika brodova i predlaže svrsishodno formiranje hrvatskog upisnika brodova (bez režima otvorenosti), uz stvaranje drugih pravnih i političkih pretpostavka da bi postao atraktivan i za strane brodovlasnike.

D. Bolanča analizira probleme smjera putovanja broda i njegova skretanja s puta prema međunarodnim konvencijama, zakonodavstvu i sudskoj praksi nekih europskih pomorskih država, pa zaključuje da je brodar dužan obaviti putovanje s dužnom pažnjom i prema pravilima i običajima navigacije. - **I. Krković** iznosi osnovne podatke o Londonskom udruženju pomorskih arbitara, analizira njegova pravila o postupku arbitraže, raspravi i presudi, posebno u sporovima male vrijednosti, i upućuje na važnost Londona kao središta pomorske arbitraže.

4. U Pomorskom zborniku objavljeno je osam tehničko-tehnoloških priloga. **I. Vlahinić** razmatra korisnički pristup u vrednovanju valjanosti automatike broda. Većinu pokazatelja za vrednovanje pružaju: provođenje brodskih procesa, zaokupljenost posade i ostvareni troškovi. - **A. Tićac** i **D. Čišić** ispituju mogućnosti uporabe laserskih satelitskih brodskih komunikacija, uspoređuju svojstva lasera s načelima prijensa podataka i obrađuju preliminarni sistemski projekt radi valjanosti procjene ove primjene. - **J. Barić** obrađuje tendencije u razvoju električnih brodskih mreža i predlaže neke promjene u njihovoj konfiguraciji kako bi se povećala sigurnost opskrbe brodova električnom energijom.

P. Komadina ispituje utjecaj promjena relevantnih varijabla u izrađenom modelu optimalnih veličina tankera sa stajališta maksimalne rentabilnosti i dobiti te minimalnih troškova putovanja po toni tereta. - **N. Radelja** u radu o izboru poprečnog vijka ističe da su za poboljšanje upravljivosti broda najracionalniji poprečni vijci, analizira odlike i efekte tih vijaka na uzorku 300 brodova raznih tipova i utvrđuje koeficijente poriva ugrađenih vijaka.

J. Brnić iznosi način kojim se određuje matrica krutosti i vektora opterećenja 1-D konačnog elementa za strukturnu analizu naprezanja tankostijenih nosača pa je izradio i adekvatni program za elektronička računala. - **Č. Dundović** razrađuje posebnu metodu vrednovanja eksploatacijskih parametara obalne dizalice, a **B. Čalić** iznosi metodu proračuna hidrauličkih gubitaka u cjevovodima, odnosno potrebne snage za pretakanje polutantnih fluida iz potopljenih spremnika pa je za nju izradio dogovarajući kompjutorski program.

5. Iz područja društveno-humanističkih istraživanja zastupljeno je pet radova. **D. Kečkemet** analizira značenje kulturne i umjetničke baštine i suvremenog stvaralaštva u manjim jadranskim mjestima, mogućnosti njihove degradacije i upotrebe njihove veće valorizacije i zaštite za turističke svrhe. - **G. Dorčić** - **Šilović** obrađuje djelatnost i značenje informiranja javnosti o stanju i zaštiti jadranskog obalnog pojasa te izradu i izvedbu programa školskih ustanova o ekološkom obrazovanju;

na kraju daje prijedloge za poboljšanje sustava ekološkog informiranja i izobrazbe. - **I. Žuvela** prikazuje razvoj praćenja i mjerenja naturalnih šteta izazvanih zagađivanjem okoliša i obrađuje razloge, ciljeve, načela i metode njihove ekonomske valorizacije.

B. Pritchard iznosi novije tendencije u razvoju pomorskog školstva, uzroke raznolikosti i modele tog školstva u razvijenim pomorskim zemljama (Vel. Britaniji, Njemačkoj, Francuskoj i dr.) te standarde IMO za stjecanje ovlaštenja u pomorskoj plovidbi. - **R. Fox** se bavi značenjem raznih složenica u procesu razumijevanja njemačkoga stručnog teksta, osobito u međunarodnom prometu roba i u međunarodnoj špediciji.

6. Konačno, iz područja prirodnih znanosti zatupljeno je osam priloga. **J. Dujmov** razmatra osnovne spoznaje o humusnim tvarima u morskoj sredini: povišeni pregled i opravdanost naziva, mehanizme oblikovanja, ciklus, godišnju bilancu, strukturu i efekte tih tvari na njihov okoliš. - Istraživačka skupina **M. Hrs-Brenko**, **A. Jaklin**, **E. Zahtila** i **D. Medaković** iznosi rezultate istraživanja školjkaša u sjevernom Jadranu 1977 - 1990., pojavu velikog sniženja kisika pri morskom dnu te pomora i preživljavanja raznih vrsta školjkaša. - Druga grupa: **D. Marguš**, **E. Teskeredžić**, **Z. Modrušan** i **M. Hacmanjek** prikazuje rezultate proučavanja gustoće i dobne strukture prirodnih populacija jakovske i male kapice u ušću rijeke Krke i upućuje na pogodnost akvatorija za održavanje njihova normalnoga životnog ciklusa, uz kontrolirani uzgoj.

G. Mihelčić i **D. Marguš** objavljuju rezultate istraživanja osnovnih biogeo-kemijskih karakteristika Rogozničkog jezera, prema kojima je to vrlo osebujan i osjetljiv mikroekosustav, zanimljiv za svestrano istraživanje i zaštitu. - Istraživačka skupina **A. Magdalenić**, **V. Jurak** i **Č. Benac** razmatra prirodne uvjete (geološke i hidrogeološke) terene Bakarca i probleme izvedbenih zahvata u izgradnji nove luke. - Istraživačka grupa: **E. Pavlovec**, **Č. Benac**, **D. Galić** i **Ž. Arbanas** bavi se inženjersko-geološkim i geomehaničkim karakteristikama južnog dijela Rijeke - između Mrtvog kanala i gradske luke, koji se oblikovao nasipavanjem mora do kraja 19. stoljeća; ispitani su kameni i morski sedimenti i razmotrena dinamička stabilnost marinskog sedimenta.

D. i I. Ravlić i **I. Plišić** analiziraju jadranske vrulje kao prirodna izvorišta vode za vodoopskrbu, pa istražuju mogućnost njihove kaptacije i zaštite.

D. Skoko razmatra Zemljino magnetsko polje: iznosi postupke njegova opažanja i predočivanja, uzroke nastanka i promjena magnetskog polja, njegovu podijelu i održavanje, te važnost u neposrednim primjenama.

7. Velika tematska raznovrsnost, standardna znanstvena razina i aktualnost materije u *Pomorskom zborniku*, sudjelovanje u njemu starijih i mladih suradnika pregled rezultata njihovih individualnih ili kolektivnih istraživanja te bogata bibliografija iz društvenih, prirodnih i tehničkih pomorskih disciplina, daju i ovom Zborniku karakter visokovrijednog izvora spoznaje i rješavanja pomorskih pitanja - studentima i nastavnicima raznih fakulteta ali i stručnjacima i znanstvenim djelatnicima koji se ili izravno ili neizravno bave problematikom pomorstva.